

Mestská knižnica v Bratislave
AUDIOKNIHY V KNIŽNICIACH
30. september 2010 (štvrtok)

Celoslovenský odborný seminár s medzinárodnou účasťou
pri príležitosti 110. výročia založenia Mestskej knižnice v Bratislave (1900 – 2010)
organizovaný v spolupráci s Goetheho inštitútom v Bratislave

Miesto konania: Mestská knižnica v Bratislave, Galéria Artotéka, Kapucínska 1

Program

1. eBibo – virtuálna knižnica Mestských knižníc v Drážďanoch

Marcus Rahm, vedúci knižnice v Strehlene, Nemecká republika

Prednáška predstaví vývoj a technickú realizáciu samostatného portálu, ako aj skúsenosti v štyroch oblastiach:

1. Sťahovanie elektronických médií, 2. E-learningová platforma, 3. Plnotextové databanky, 4. Nemecká internetová knižnica. Podrobne pritom objasní sťahovanie elektronických médií, akými sú elektronické knihy, časopisy, videá, ako aj hudba a predovšetkým e-audioknihy (eBooks, ePapers, eVideos, eAudios). Venovať sa bude aj licenčno-právnym zvláštnostiam, ktoré umožňujú sťahovanie a vypožičiavanie médií (Digital Rights Management).

Tlmočenie je zabezpečené

2. Audioknihy v Českej republike

Mgr. Marie Dočkalová, riaditeľka Mestskej knižnice v Třebíči, Česká republika

3. Diskusia k príspevkom zo zahraničných knižníc

Prestávka

4. Terminológia v oblasti elektronických dokumentov

Mgr. Jarmila Majerová, námestníčka generálneho riaditeľa Slovenskej národnej knižnice pre knižničné procesy, Martin

5. Audioknihy – knihy súčasnosti a budúcnosti Úvodná prednáška k problematike audioknín

Ing. Karol Achberger, Univerzita Komenského v Bratislave

6. Audioknihy vo verejných knižniciach v Slovenskej republike

Ing. Ernest Huska, riaditeľ Miestnej knižnice Petržalka, Bratislava

7. Audioknihy v službách zdravotne znevýhodnených

Mgr. Miroslava Valentíková, vedúca Úseku odbornej literatúry a Oddelenia pre nevidiacich a slabozrakých, Mestská knižnica v Bratislave

Mgr. Norbert Végh, Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči (krátky vstup)

8. Diskusia o problematike audiokníh v knižniciach Slovenskej republiky

Úvodný vstup do diskusie: PhDr. Darina Janovská, riaditeľka Odboru služieb, Slovenská národná knižnica s príspevkom Audioknihy z pohľadu výpožičiek. **Diskusie sa zúčastnia zástupcovia autorskej spoločnosti LITA, Ministerstva kultúry SR, Slovenskej asociácie knižníc, Slovenskej národnej knižnice, Spolku slovenských knihovníkov a účastníci seminára.**

Zmena programu vyhradená

ZÁVERY ZO SEMINÁRA

K bodu 1:

Zvukové (audiálne) dokumenty na pevných nosičoch (napr. v súčasnosti audiokazety, audioknihy na CD – aj vo formáte mp3), ktoré sú načítané bez umeleckého výkonu (nie umelcom - hercom), a ktorých obsah nie je sprevádzaný ani doplnený hudobnou zložkou (napr. ak autor sám načíta na pevný nosič svoje dielo), **môžu knižnice knižničného systému SR požíčovať svojim používateľom absenčne, pokiaľ získali súhlas na použitie umeleckého výkonu od nositeľa práv - autora, ktorý dielo načítal a súhlas od výrobcu zvukového záznamu.**

Z hľadiska zákona č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) je irelevantné, či interpretom diela (výkonným umelcom) je autor alebo iná osoba. Podľa ustanovenia § 5 ods. 13 AZ je umeleckým výkonom predvedenie, prednes alebo iné tvorivé vykonanie umeleckého diela alebo folklórneho diela spevom, hraním, recitáciou, tancom alebo iným spôsobom. Autor, ktorý umelecké dielo interpretuje, sa pri "načítaní" svojho diela na zvukový záznam dostáva do postavenia výkonného umelca so všetkými oprávneniami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú; ide predovšetkým o ustanovenie § 63 ods. 2 písm. e) - právo udeľovať súhlas na verejné rozširovanie zvukového záznamu vypožičaním.

Podľa § 5 ods. 20 AZ je výrobcou zvukového záznamu fyzická alebo právnická osoba, ktorá iniciovala alebo zabezpečila jeho konečné vyhotovenie, a to so všetkými právami, ktoré pre túto osobu vyplývajú z príslušných ustanovení AZ, predovšetkým z ustanovenia § 64 ods. 2, písm. c) - právo udeľovať súhlas na verejné rozširovanie zvukového záznamu vypožičaním.

Výklad k bodu 1 z hľadiska zákona č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon, ďalej len AZ) poskytla Mgr. Magdaléna Debnárová, zástupkyňa riaditeľa autorskej spoločnosti LITA a vedúca licenčného oddelenia.

K bodu 2:

Pokiaľ je prílohou tlačenej knihy nosič so zvukovým alebo zvukovoobrazovým záznamom, majú okrem autora k nemu práva aj výkonný/í umelec/umelci a výrobca zvukového záznamu.

V zmysle autorského zákona ide o dva odlišné predmety ochrany a síce, vydané literárne dielo a zvukový záznam, na ktorom je zaznamenané literárne dielo a výkon interpreta.

Čo sa týka jazykových kurzov, ako prílohu na zvukovom, prípadne zvukovoobrazovom nosiči, ide o zvukový záznam, ku ktorému má práva jeho výrobca, ktorý udeľuje súhlas na jeho použitie. Pokiaľ je na zázname autorské dielo, je potrebný aj súhlas autora/autorov na použitie jeho/ich diel na zvukovom/zvukovoobrazovom nosiči. Podľa § 5 ods. 18 AZ je výkonným umelcom spevák, hudobník, herec, tanečník a iná osoba, ktorá spieva, hrá, predvádza, prednáša alebo inak vykonáva literárne dielo, umelecké dielo alebo folklórne dielo. To znamená, že aj osoby, ktoré "načítali" jazykový kurz (pokiaľ je tento kurz literárnym alebo umeleckým dielom v zmysle autorského zákona) sú výkonnými umelcami z hľadiska autorského zákona a je potrebný súhlas na použitie ich výkonu.

Knižnice môžu požičiavať knihy s takýmito prílohami, pokiaľ majú udelenú licenciu od všetkých nositeľov práv (okrem autorov sú to teda výrobcovia záznamov a interpreti/výkonní umelci).

Mgr. Magdaléna Debnárová, zástupkyňa riaditeľa autorskej spoločnosti LITA a vedúca licenčného oddelenia

K bodu 3:

Ustanovenie § 29 autorského zákona upravuje výnimku z výhradného práva autora dielo použiť (tzv. zákonná licencia), v prípade, ak sa verejné vypožičanie uskutočňuje výhradne pre potreby zdravotne postihnutých v rozsahu odôvodnenom ich zdravotným postihnutím. Pre autorskoprávne účely treba za zdravotne postihnutú osobu považovať takú osobu, ktorá vzhľadom na jej zdravotné postihnutie (najmä postihnutie zmyslové), nie je objektívne dlhodobo schopná vnímať dielo (vnímanie diela má znemožnené alebo podstatne sťažené). Výnimku ustanovenia § 29 je možné použiť pri vypožičiavaní literárnych diel napr. pre nevidiacich občanov napísaných osobitným typom písma (Braillovo písmo). Výnimka sa v žiadnom prípade nemôže vzťahovať na všetky skupiny zdravotne znevýhodnených občanov.

Mgr. Magdaléna Debnárová, zástupkyňa riaditeľa autorskej spoločnosti LITA a vedúca licenčného oddelenia

ODPORÚČANIA ZO SEMINÁRA

1. Odporúča sa Slovenskej národnej knižnici v Martine vstúpiť do rokovania s Ministerstvom kultúry a cestovného ruchu SR a iniciovať doplnenie hromadnej licenčnej zmluvy na rok 2011 uzatvorenej s ochrannou autorskou spoločnosťou LITA, resp. uzatvoriť hromadné licenčné zmluvy s ďalšími organizáciami kolektívnej správy SOZA, SLOVGRAM a OZIS **o verejné rozširovanie zvukových (audiálnych), zvukovo-obrazových a elektronických dokumentov vypožičiavaním v knižniciach knižničného systému SR.**
2. Odporúča sa Slovenskej národnej knižnici v Martine, aby v rámci svojej národnej metodickéj pôsobnosti **doriešila otázku odbornej terminológie** pre zvukové (audiálne), audiovizuálne a elektronické dokumenty najmä v súvislosti so spracovaním dokumentov.

V Bratislave dňa 27. októbra 2010

Na spracovaní Záverov a odporúčaní z celoslovenského odborného seminára s medzinárodnou účasťou Audioknihy v knižniciach sa podieľali:

Debnárová Magdaléna Mgr.

zástupkyňa riaditeľa autorskej spoločnosti LITA a vedúca licenčného oddelenia

Džuganová Daniela PhDr.

predsedníčka Slovenskej asociácie knižníc a riaditeľka Univerzitnej knižnice Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach,

Janovská Darina PhDr.

riaditeľka Odboru služieb Slovenskej národnej knižnice v Martine,

Kopáčiková Judita PhDr.

podpredsedníčka Spolku slovenských knihovníkov a riaditeľka Staromestskej knižnice, Bratislava,

Lopušanová Monika Mgr.

riaditeľka Odboru múzeí, galérií a knižníc Ministerstva kultúry a cestovného ruchu SR,

Majerová Jarmila Mgr.

námestníčka generálneho riaditeľa Slovenskej národnej knižnice v Martine pre knižničné procesy,

Šulajová Eva Mgr.

vedúca Útvary koordinácie a metodiky Mestskej knižnice v Bratislave.

V Bratislave dňa 27. októbra 2010